

פ' קדשים

(1) ויקרא פרק יט

(כו) לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו:

(2) רשב"ם על ויקרא פרק יט פסוק כו

לא תאכלו על הדם – לפי פשוטו: דבר למד מעניינו, לא תנחשו ולא תעוננו. אף זה יעשו כחוקות הגוים שאוכלים על קבר ההרוג לשם מכשפות, שלא יינקם או מכשפות אחר. ורבותינו דרשוהו בכמה עניינים במסכת סנהדרין (ס"ג.).

(3) רמב"ן על ויקרא פרק יט פסוק כו

לא תאכלו על הדם – להרבה פנים נדרש בסנהדרין (סג) לשון רש"י והעולה משם לפי הסוגיא שהם כולם מן התורה שכלל הכתוב כל אכילת הדם בלאו אחד ואם כן מה שאמר הכתוב בשאול (שמואל א י"ד:ל"ג) הנה העם חוטאים לה' לאכול על הדם שהיו חוטאים באחד מן השמות הנכללים בלאו הזה כי היו אוכלים מן הבהמה קודם שתצא נפשה זהו מה שאמר (שם פסוק ל"ב) ויעט העם אל השלל שהוא כעט הדורס ואוכל ויקחו צאן ובקר וגו' וישחטו ארצה ויאכל העם על הדם מרוב השלל בבהמות כשהיו שופכים דם ארצה היו תולשים אבריהם ואוכלין קודם שימותו

(4) ועל דרך הפשט הוא מין ממיני הכשוף או הקסמים כי הוא דבר למד מענינו והיו שופכים הדם ומאספים אותו בגומא והשדים מתקבצים שם כפי דעתם ואוכלין על שולחנם להגיד להם העתידות וכאשר היו ישראל עם שאול במחנה ההוא היו מתפחדים מאד מן הפלשתים ולא היה שאול עושה דבר בלתי שאלת אורים ותומים כמו שנאמר (שם פסוק ל"ו) נקרבה הלום אל האלהים והעם היו שואלים בשדים או בכשפים לדעת דרכם ומעשיהם ואוכלים על הדם לעשות המעשה ההוא ולכך אמר הכתוב (שם פסוק ל"ג) ויגידו לשאול לאמר הנה העם חוטאים לה' לאכול על הדם ויאמר בגדתם לומר הנה השם עשה לכם תשועה גדולה היום ואתם שואלים ללא אלהים בגידה היא זו ועוד אפרש איסור מעונן ומנחש (דברים י"ח:ט').

(5) שמואל א פרק יד

(לב) ויעש ויעט העם אל שלל השלל ויקחו צאן ובקר ובני בקר וישחטו ארצה ויאכל העם על הדם:
(לג) ויגידו לשאול לאמר הנה העם חוטאים ליקחוק לאכול על הדם ויאמר בגדתם גלו אלי היום אבן גדולה:

(6) רש"י על ויקרא פרק יט פסוק כו

לא תאכלו על הדם - להרבה פנים נדרש בסנהדרין (סג א) אזהרה שלא יאכל מבשר קדשים לפני זריקת דמים, ואזהרה לאוכל מבהמת חולין טרם שתצא נפשה, ועוד הרבה:

(7) תורה תמימה על ויקרא פרק יט פסוק כו

הנה פשטות מצוה זו פירשו המפרשים שהיה מנהג אצל העמים הקדמונים לאסוף הדם הנשחט לתוך גומא ולאכול סביבה, וזה היה אצלם כעין ניהוש וכישוף לידע עתידות, ולכן סמך הכתוב מצות מניעת דבר זה לצוי לא תנחשו, וזהו באור הענין בש"א י"ד ויגידו לשאול הנה העם חוטאים לה' לאכול על הדם ויאמר בגדתם וגו', ועי"ש ברד"ק, דמבואר שענין אכילה כזו היתה מענין ניהוש וע"ז.

(8) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין סג. מנין לאוכל מן הבהמה קודם שתצא נפשה שהוא בלא תעשה תלמוד לומר - ולא תאכלו על הדם.

תורה תמימה: ודריש על כמו עם, וכמו הלשון ולא שתם על צאן לבן, שפירושו עם, ור"ל שלא יאכל הבשר עם הדם, כשהדם בתוכה, וכ' רש"י בחולין קכ"א ב' דדין זה מדרבנן הוא וקרא אסמכתא בעלמא:

(9) גמרא: דבר אחר: לא תאכלו על הדם - לא תאכלו בשר ועדין דם במזרק.

תורה תמימה: ודריש על כמו אצל, וכמו והוא עומד עליהם, ור"ל שאסור לאכול הבשר קודם שנזרק הדם דהוי כמו אוכל אצלו, ולכן דייק לומר ועדיין דם במזרק ולא נקט בסתם קודם שיזרק הדם כדי לפרש מלת על כמש"כ, ודו"ק:

10 גמרא: רבי דוסא אומר: מניין שאין מברין על הרוגי בית דין - תלמוד לומר לא תאכלו על הדם.
תורה תמימה: ר"ל שאין אוכלין סעודת הבראה על הרוגי ב"ד, ומפרש על כמו על דבר, וכמו הנך מת על האשה אשר לקחת, ופירושו בשביל סבת הדבר, וענין צווי מניעה זו פירש בחזקוני שכן היה מנהג אמוריים שגואלי הדם היו אוכלין על קבר הנרצח

11 גמרא: רבי עקיבא אומר: מנין לסנהדרין שהרגו את הנפש שאין טועמין כלום כל אותו היום - תלמוד לומר לא תאכלו על הדם.

תורה תמימה: ודריש על כמו אחר, וכמו על עולת התמיד, ור"ל אחר שפיכת הדם. ובס' רה"ז הביא ממדרש שלא יאכל אדם קודם קבורת המת, ויתכן שנסמך על לשון פסוק זה, ועי' ביו"ד סי' שמ"א וצ"ע:

12 גמרא: ר' יוחנן אומר: אזהרה לבן סורר ומורה מנין - תלמוד לומר לא תאכלו על הדם.
תורה תמימה: דריש על כמו אל, וכמו ותתפלל חנה על ה', ור"ל שלא יאכל באופן כזה שיבא אל הדם והרצח ונסמך על מ"ש בגמ' סנהדרין ע"א א' בן סורר ומורה על שם סופו נהרג, דכיון דמרגיל עצמו להיות זולל וסובא סופו להרוג ולגזול כדי למלאות תאוותיו:

13 תלמוד בבלי מסכת ברכות י:

ואמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב: מאי דכתיב: לא תאכלו על הדם, - לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם. (איכא דאמרי,) אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן אמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב: כל האוכל ושותה ואחר כך מתפלל - עליו הכתוב אומר: ואותי השלכת אחרי גויך, אל תקרי גויך אלא גאיך. אמר הקדוש ברוך הוא: לאחר שנתגאה זה - קבל עליו מלכות שמים.

14 מלכים א פרק יד

(ט) וְתָרַע לַעֲשׂוֹת מִפֶּלֶא אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיִךְ וְתִלְךְ וְתַעֲשֶׂה לְךָ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם וּמִסְכּוֹת לְהַכְעִיסַנִי וְאֹתֵי הַשְּׁלֶכֶת אַחֲרַי גֵּינֵךְ: ס

15 תורה תמימה על ויקרא פרק יט פסוק כו

וטעם דרשה שלפנינו לענין איסור אכילה ושתיה קודם התפלה נראה עפ"י מה שיבואר בסמוך בפסוק זה דאסור לאכול בשר קדשים קודם שנזרק הדם, וידוע הוא דעיקר הקרבן וכפרתו הוא זריקת הדם כמש"כ בפ' אחרי ואני נתתיו על המזבח לכפר, ומבואר בכ"מ בתלמוד דהתפלה היא במקום קרבן, וכמ"ש במגילה ל"א ב' אמר הקב"ה כבר תקנתי להם לישראל סדר קרבנות ובזמן שקוראים לפני מעלה אני עליהם כאלו מקריבים לפני וכו', ועפ"י זה מסמך כאן שאסור לאכול קודם התפלה שהיא במקום קרבן דעיקרו הוא הדם, כמבואר ודו"ק.

16 רב ש ר הירש על ויקרא פרק יט פסוק כו

נשווה את ארבעת המעשים הראשונים, הכלולים כאן באיסור "אכילה על הדם"; ונראה שהמושג המשותף להם הוא: אין "לאכול" תחת הרושם של חיים "בהמיים". השריר שעודנו "מפרכס" מייצג במישרין את החיים "הבהמיים". הדם שבמזרק שטרם נזרק מייצג גם הוא את יסוד החי, שטרם עלה למעלה מוסרית אנושית. הרוגי בית דין מייצגים חיים, שירדו מדרגתו המוסרית של האדם - ונותר בהם רק יסוד החי.

17) עתה "אכילה" כשלעצמה קשורה לבחינה הגופנית של האדם; יש בה אפוא כדי להבליט את הרעיון של קירבת האדם לבהמה; ולפיכך יש צורך להזכיר בה את רעיון החובה ואת ייעודו המוסרי של האדם; ורק כך ניתן להעלות את האכילה לתחום מעשה מוסרי אנושי; קל וחומר שאין לאכול תחת רושם המזכיר את ההיפך - והמשכיח את רעיון חירותו המוסרית של האדם. ולבסוף, זלילה וסביאה של בן סורר ומורה היא עצמה אכילה "בהמית"; ומובן אפוא, ש"לא תאכלו על הדם" הוא גם אזהרה לבן סורר ומורה.

18) בהתאמה עם האמור לעיל למדו מכאן (ברכות י ע"ב) גם את האזהרה: "לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם". אין לאכול בבוקר לפני התפילה; כי אין לזון את הגוף בטרם הוקדש על ידי תפילה לעבודת ה'